

LBRIS

We know
books

ELOGIU
LIMBII
ROMÂNE

Nicolae DABIJA	
<i>Odă limbii române</i>	4
MARI POEME DEDICATE LIMBII ROMÂNE	
Alexei MATEEVICI	
<i>Limba noastră</i>	13
Mihai DUȚESCU	
<i>Limba română</i>	15
CRONICARII DESPRE LIMBA ROMÂNĂ	
DOSOFTEI	
<i>Psaltirea în versuri</i>	17
VARLAAM	18
Simion ȘTEFAN	
<i>Predoslovie către cetitori</i>	19
Grigore URECHE	
<i>Letopisețul țării Moldovei</i>	20
Miron COSTIN	
<i>Compunerea lui Miron Preacinstitul</i>	
<i>vornic mare de țara de Jos</i>	21
<i>De neamul moldovenilor</i>	23
Stolnicul Constantin CANTACUZINO	
<i>Vlahii de unde să zic vlahi sau alt nume</i>	24
SCRIITORII DESPRE LIMBA ROMÂNĂ	
Dimitrie CANTEMIR	
<i>Despre graiul moldovenilor</i>	27
<i>Despre literele moldovenilor</i>	28
Gheorghe ȘINCAI	
<i>Prefață</i>	30
Petru MAIOR	
<i>Istoria pentru începutul românilor în Dacia, 1812</i>	31
<i>Disertație pentru începutul limbei românești</i>	32
<i>Dialog pentru începutul limbei română</i>	33

Biserica
din Densuși,
Hațeg

<i>Ienachiță VĂCĂRESCU</i>	
<i>Observații sau băgări de seamă asupra regulilor</i>	
<i>și orânduielilor gramaticii românești</i>	34
<i>Testament literar</i>	35
<i>Ion BUDAI-DELEANU</i>	
<i>Dascălul românesc pentru temeiurile</i>	
<i>gramaticii românești</i>	36
<i>Barbu Paris MUMULEANU</i>	
<i>Precuvântare. Caracteruri</i>	38
<i>Gheorghe ASACHI</i>	
<i>Omul literat</i>	39
<i>La introducerea limbii naționale în publica</i>	
<i>învățătură în Moldavia, la 1828</i>	40
<i>Costache CONACHI</i>	
<i>Scrisoare către Mitropolitul Veniamin</i>	41
<i>Timotei CIPARIU</i>	
<i>Crestomația sau aneacte literare</i>	42
<i>Ion HELIADE-RĂDULESCU</i>	
<i>Gramatica Românească</i>	44
<i>Repede aruncătură de ochi asupra limbii</i>	
<i>și începutului rumânilor</i>	46
<i>Costache NEGRUZZI</i>	
<i>Scrisoarea XXXII</i>	48
<i>Grigore ALEXANDRESCU</i>	
<i>Epistolă către Voltaire</i>	51
<i>Mihail KOGĂLNICEANU</i>	
<i>Programul ziarului „Steaua Dunării”</i>	52
<i>Alecu RUSSO</i>	
<i>Cugetări</i>	53
<i>Vasile ALECSANDRI</i>	55
<i>Alexandru ODOBESCU</i>	
<i>Psaltirea tradusă românește de Diaconul Coresi</i>	56
<i>Cezar BOLLIAC</i>	
<i>Limba și literatura</i>	57

Titu MAIORESCU	
<i>Beția de cuvinte</i>	59
Mihai EMINESCU	
<i>Limbă și naționalitate</i>	60
Ion CREANGĂ	
<i>Ion Roată și Vodă Cuza</i>	64
Ioan SLAVICI	
<i>Eminescu și limba românească</i>	66
Ion LUCA CARAGIALE	
<i>Peste 50 de ani</i>	68
Alexandru MACEDONSKI	
<i>Evoluția limbei române</i>	69
Alexandru VLAHUȚĂ	
<i>Cuvântul</i>	71
<i>Sfaturi</i>	72
Bogdan Petriceicu HASDEU	
<i>Să vorbim românește</i>	74
George COȘBUC	
<i>Din însemnările despre limbă</i>	75
<i>Despre limbă</i>	76
<i>Pentru limba românească</i>	77
<i>Graiul neamului</i>	80
Gheorghe SION	
<i>Limba românească</i>	81
Calistrat HOGAȘ	
<i>Moldovenisme</i>	82
Garabet IBRĂILEANU	
<i>Problema limbii literare</i>	84
Liviu REBREANU	
<i>Laudă țăranului român</i>	85
Tudor ARGHEZI	
<i>Din studiul „Eminescu”</i>	86
<i>Din taine</i>	87
Mihail SADOVEANU	
<i>Mărturisiri (1960)</i>	88

Camil PETRESCU	
„Cum am scris romanul „Un om între oameni“	89
PERPESSICIUS	
Pauperizarea limbii literare.....	90
Tudor VIANU	
Bogăție și transparență.....	93
George CĂLINESCU	
Problema limbii literare.....	94
Cezar PETRESCU	
Eterna problemă a limbii literare.....	96
Alexandru PHILIPPIDE	
Despre stricarea limbii.....	98
Demostene BOTEZ	
Despre problemele limbii artistice.....	100
Petru DUMITRIU	
Cum trebuie să fie limba literară	102
Victor EFTIMIU	
Odă limbii române.....	103
Ioan ALEXANDRU	
Limba românească.....	104
Mărturie	105
Cuvintele.....	106
Nicolae TĂUTU	
Cuvintele.....	107
Alexei MATEEVICI	
Să-i luminăm pe toți cu lumina dreaptă.....	108
Grigore VIERU	
O istorie vie	110
Limba română.....	112
În limba ta	113
Nu uita.....	113
Frumoasă-i limba noastră	113
Cântare scrisului latin	114
Limba noastră cea română	115

Nicolae DABIJA	
Dreptul la limbă.....	116
Baladă	117
Dumitru MATCOVSCI	
Limba maternă	118
Limba română.....	119
Cu limba noastră	122
Alfabet	123
Cuvântul	124
Victor TELEUCĂ	
O altă limbă mai frumoasă nu-i	125
Pavel BOȚU	
O, limba mea maternă!	126
Liviu DAMIAN	
Verb matern	128
„În limba asta mă-nțeleg...”	128
Vasile ROMANCIUC	
De parcă te ascultă Eminescu	129
O țară, o casă, un grai	129
Ion GHEORGHÎĂ	
În preajma graiului	130
Vasile LEVIȚCHI	
Graiul meu	132
Mircea FLORIN ȘANDRU	
Oda limbii române	133
Petru CĂRARE	
Eu nu mă las de limba noastră	134
Astăzi despre limba noastră.....	135
Gheorghe VODĂ	
Cântec din adâncuri.....	136
Cântec limbii materne	137
Anatol CIOCANU	
Limba mamei	138
Pân-la hotarul limbii	139

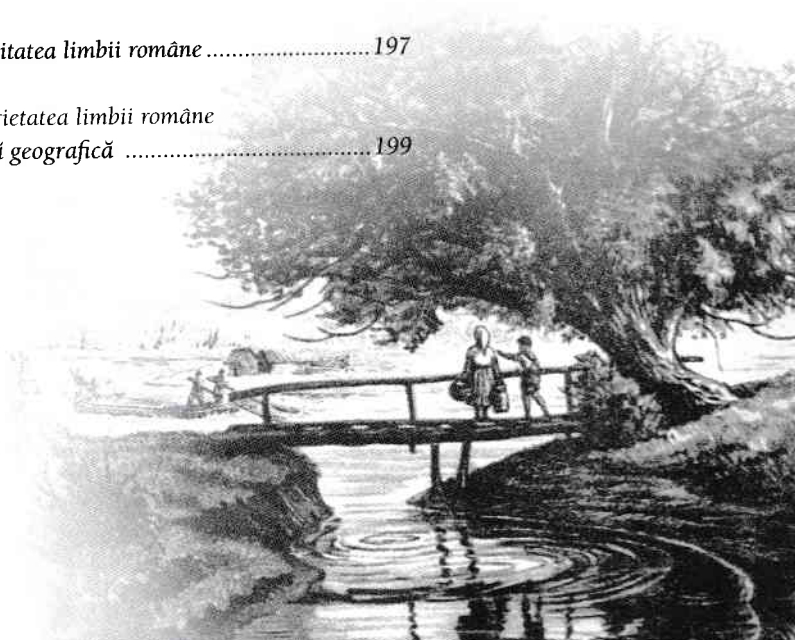

Ion VATAMANU	
Cuvintele limbii materne	140
Andrei CIURUNGA	
Horă veșnic a unirii	141
Graiul mamei frânt în două	142
Ion VIERU	
Limba română.....	143
Nicolae COSTENCO	
***	144
Bogdan ISTRU	
Graiul mamei	145
Anatol CODRU	
Ca și cum	147
Aureliu BUSUIOC	
Cuvântul	148
Nicolae POPA	
Rostul vorbirii.....	149
Constantin BELIMACE	
Testament părintesc	150
Vlad ZBÂRCIOG	
Destin răstignit	151
Floare divină.....	152
C.A. MUNTEANU	
Cântare.....	153
Ion HADÂRCĂ	
Abece-tiri esențiale	154
Limba păsării de noi.....	155

LINGVIȘTII DESPRE LIMBA ROMÂNĂ

Constantin FRÂNCU	
Geneza limbii și a poporului român.....	157
Gheorghe BOBĂNĂ	
Glotonimul „limba română“ în documentele scrise din Moldova sec. XVI–XVII	160

Gavril ISTRATE	
<i>Limba română literară</i>	163
Jacques BYCK	
<i>Despre limba noastră literară</i>	166
Nicolae CORLĂTEANU	
<i>România literară în Republica Moldova:</i>	
<i>istorie și actualitate</i>	167
***	168
<i>Testament Las vouă moștenire</i>	170
Nicolae RAIEVSCHI	
<i>Caracterul supradialectal al limbii române literare</i>	172
Eugen COȘERIU	
<i>Limba română</i>	173
<i>Unitatea limbii române – planuri și criterii</i>	176
Ilie DAN	
<i>România – limbă romanică</i>	180
Anatol CIOBANU	
<i>Limba latină și romanitatea noastră</i>	182
Marius SALA	
<i>Unitatea limbii române din perspectivă romanică</i>	185
Ștefan MUNTEANU	
<i>Unitatea de neam și unitatea de limbă</i>	188
Anatol EREMIA	
<i>Unitatea limbii române: politică</i>	
și adevăr științific	190
Nicolae MĂTCAȘ	
<i>O limbă – o națiune</i>	192
<i>Numai în miezul limbii</i>	194
<i>În limba română</i>	196
Vasile MELNIC	
<i>Graiurile și unitatea limbii române</i>	197
Vasile PAVEL	
<i>Unitatea și varietatea limbii române</i>	
din perspectivă geografică	199

Silviu BEREJAN

*De ce limba exemplară din uzul oficial al Republicii
Moldova nu poate fi numită moldovenească?.....* 201

Gabriel ȚEPELEA

*Opera cronicarilor, pledoarie pentru unitatea
limbii și poporului român* 204

Valeriu RUSU

Cuvântul – „țară a minunilor“ 206
*Opinia specialiștilor-filologi ai Academiei,
acceptată la ședința lărgită a prezidiului
Academiei de Științe din Republica Moldova* 208

Dumitru IRIMIA

*Limba – componentă fundamentală
a specificului național.....* 210

Ioan OPREA

Limba literară și conștiința națională 212

Petru BUTUC

Româna literară, expresie a continuității..... 213

Rajmund PIOTROWSKI

*O problemă vitală – ocrotirea limbii române
în Republica Moldova* 214

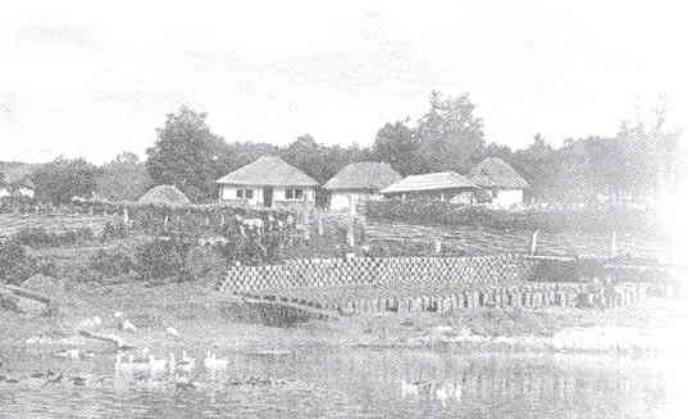
PROVERBE, MAXIME ȘI CUGETĂRI

1. Despre limbă..... 217

2. Despre cuvânt 226

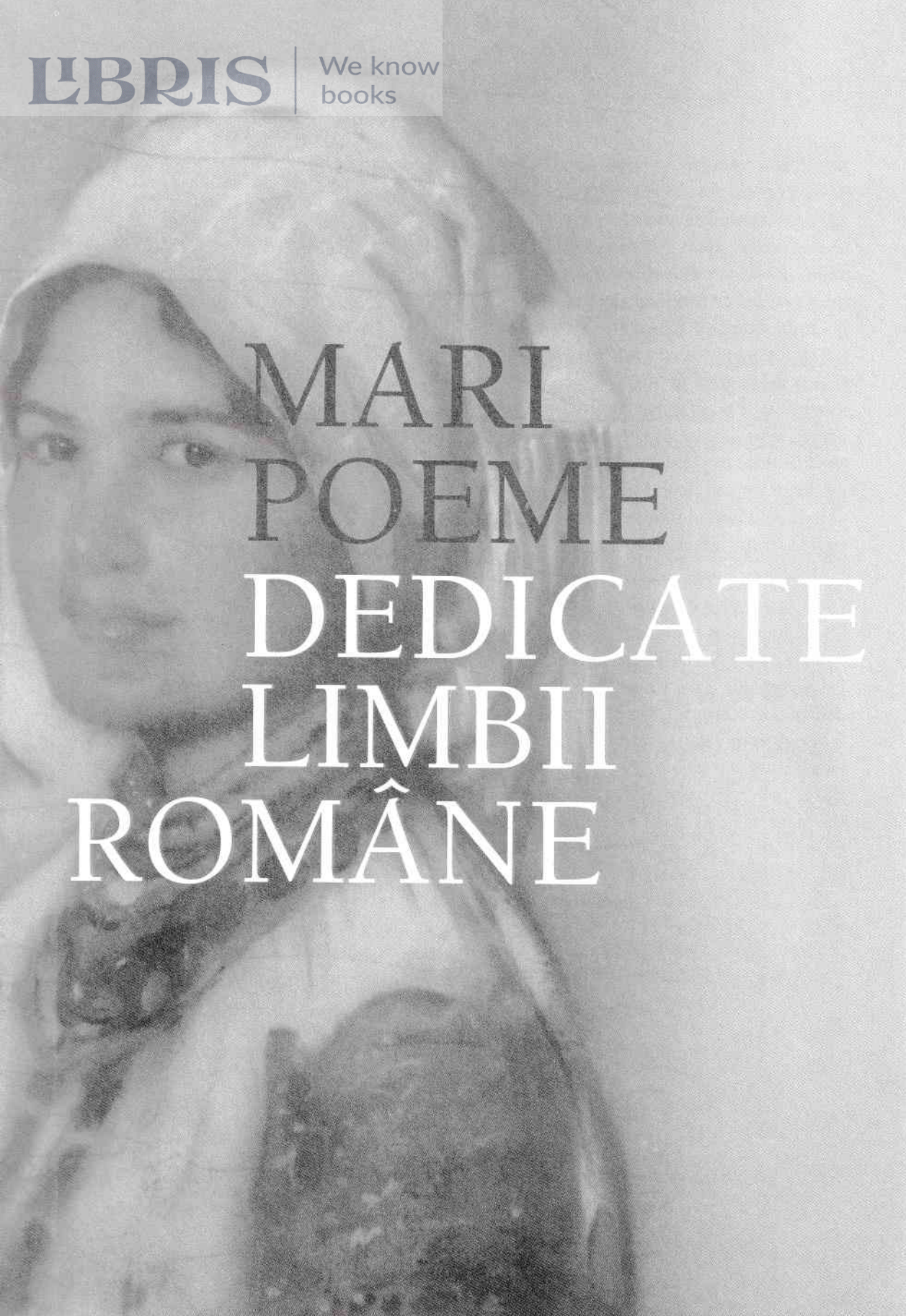
3. Despre vorbă (a vorbi)..... 228

EXPRESII FRAZEOLOGICE ȘI LOCUȚIUNI..... 230

LBRIS

We know
books

MARI
POEME
DEDICATE
LIMBII
ROMÂNÊ

Alexei MATEEVICI

Limba noastră

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde
Într-un neam ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte,
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pâinii,
Când de vânt se mișcă vara;
În rostirea ei bătrânii
Cu sudori sfințit-au țara.

Limba noastră-i frunză verde,
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul plin ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfeșnici.

Limba noastră-i vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri;
Și citindu-le-nșirate, –
Te-nfiori adânc și tremuri.

ЩАЩЕ

КЕСАРІЕ КАР

СНЛІА ВЕЛН

КЗПРЪЗВЪ

ВНЪН СЛОУ

ЩЕНІН

В амѣтнрїи

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slavă-n ceruri,
Să ne spuie-n hram ș-acasă
Veșnicele adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plâng și care-o cântă
Pe la vatra lor țaranii.

Înviați-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme,
Ștergeți slinul, mucegaiul
Al uitării-n care geme.

Strângeți piatra lucitoare
Ce din soare se aprinde –
Și-ți avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Nu veți plânge-atunci amarnic,
Că vi-i limba prea săracă,
Și-ți vedea cât îi de darnic
Graiul țării noastre dragă.

Răsări-va o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Din *În zarea anilor*
Chișinău, Litera

Mihai DUȚESCU

Limba română

Timp care curge, timp ce purcede.

În urmă-ne multe n-o să rămână,
Dar niciodată nu se va pierde
Doamna frumoasă, Limba Română.

S-or duce zile, iubiri fără margini
Vor trece sub mare uitare stăpână,
Dar niciodată nu va cădea în paragini
Doamna frumoasă, Limba Română.

Clopotul toamnei limpede bate,
Pieptul aroma dorului sună,
Plânge și râde cu lacrimi curate
Stăpâna noastră – Limba Română.

Cuvântul ei dulce ne este nume,
Glasul ei – cântec – mereu ne adună.
Bunii și răii ce au pe lume
Ceva mai sfânt decât Limba Română?

Pământul acesta – cât ne rămase,
Munții cu vulturi, marea cu spumă,
Stau sub lumina ce arde în case
La fiecare – Limba Română.

Născuți dintr-un sânge străvechi precum vinul,
Din boare și rouă și din furtună,
În ea ne rostim și bucuria, și chinul,
În prea iertătoarea Limbă Română.

În ea se botează și viii, și morții,
În ea se șoptește sub clar de lună,
O poartă pe buze și domnii, și hoții,
Trăind de milenii în Limba Română.

Și timpul tot curge și curge-va veșnic,
Și sufletul, tainic, mereu se cunună
În fiecă toamnă sub stelele-sfeșnic
Cu blânda mireasă – Limba Română.

LIBRIS

We know
books

СВЯТЫЙ ПИСАТЕЛЬ

CRONICARII
DESPRE
LIMBA
ROMÂNĂ

DOSOFTEI

Psaltirea în versuri

pre cer ridic ochii inimii mele

.....
Limba îmi voi face condei de scrisoare
A scriitori grabnic ce nu-i pre subt soare.

.....
Pre coaste de munte
Cu ulițe multe,
Cetatea cea mare
Craiului cel tare,
Cu curți desfătate
Cu pânzele nalte.

.....
Să-mi înțeleagă cuvântul
Omul de pre tot pământul.

.....
Cine face zid de pace,
Turnuri de frățâie,
Duce viață fără greață
Ntr-a sa bogăție,
Că-i mai bună, de(m)preună,
Viața cea frățiască,
Decât armă ce destramă
Oaste vitejască.

.....
Limbile să salte
Cu cântece nalte,
Să strige-n tărie
Glas de bucurie.

VARLAAM

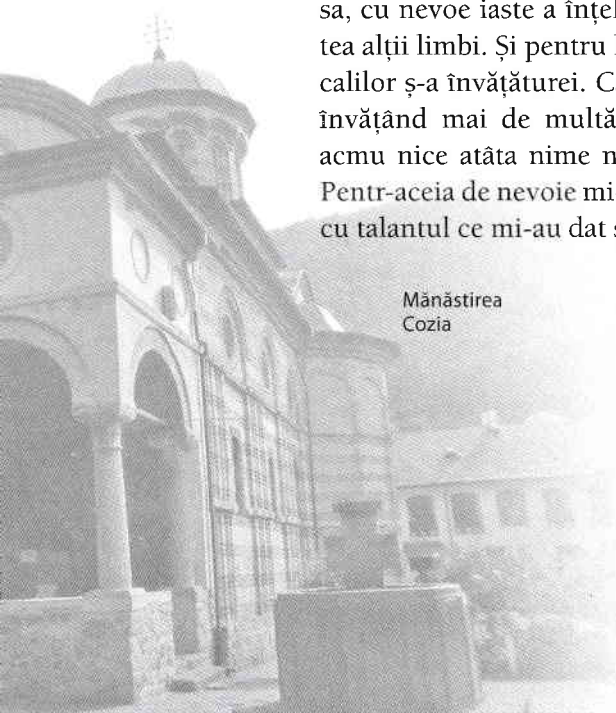

De mare jeale și de mare minune lucru iaste, o iubite cetitoriu, când toate faptele ceriului și a pământului împlă și mărg toate careaș la sorocul și la marginea sa, la carea înțelepciunea cea veacnică le-au făcut și nice puțin nu smentesc, nice greșesc sâmtul său. Numai sânțur amărătul om, ce-i făcut pre obrazul și pre chipul tvo-rețului său, cu mente și cu graiu la dânsul cinstit domn și biruatoriu pământului și mării, paserilor și dobitoacelor, peștilor și tuturor fierilor cum grăiaște și prorocul că „cu puținel îl micșură priâns mai mic decât îngerii“, adecă pre om, numai căci-i cu trup... Cu mult mai vârtos limba noastră românească, ce n-are carte pre limba sa, cu nevoie iaste a înțelege cartea alții limbi. Și pentru lipsa dascalilor ș-a învățătorei. Cât au fost învățând mai de multă vreme, acmu nice atâta nime nu învață. Pentr-aceia de nevoie mi-au fost... cu talantul ce mi-au dat să-mi po-

ci plăti datoriia macar de cât până nu mă duc în casa cea de lut a moșilor miei. Adunat-am diân toți tâlcovnicii Sventei Evanghelii, dascălii besiaricii noastre, și diac-am scris, arătat-am Măriei sale pravoslavnicului domn Io Vasilie voivodul, cu mila lui Dumnedzău domnul Țării Moldovei. Măria sa, ca un Domnu creștin și blagocetiv și iubitoriu de besearică grijind ca un stăpân bun de folosul oilor lui Hristos, nu numai pentru ceale trupești ce și pentru ceale sufletești, de unde sânțur Dumnedzău cu mâna sa cea putiarnică au arătat Măriei sale spre aceasta lucru îndereptătoriu, priaosvențitul părinte Petru Moghila, fecior de domnu de Moldova, Arhiepiscope și Mitropolit Kievului, Haliciului și a toată Rosia, carele pre pofta Mării Sale au trimis tipariul cu toate meșteșugurile câte trebuesc...

Din *Predoslovie la Carte românească de învățătură*, Iași, 1643

Mănăstirea
Cozia

Simion ȘTEFAN

Predoslovie către cetitori

Aciașta încă vom să știți că vedem că unele cuvinte unii le au izvodit într-un chip, alții într-alt. Iară noi le-am lăsat cum au fost în izvodul grecesc, văzând că alte limbi încă le țin așa, cumu-i synagoga și poblican și gangrena și pietri scumpe, carele nu se știu rumânește ce sînt; nume de oameni și de leamne și de veșmente și altele multe carele nu să știu rumânește ce sînt, noi le-am lăsat greciaște, pentru că alte limbi încă le-au lăsat așa.

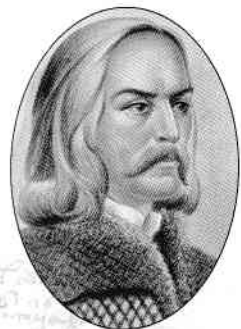
4. Aciașta încă vă rugăm să luați aminte că rumânii nu grăiesc în toate țările într-un chip, încă neci într-o țară toți într-un chip; pentru aceea cu nevoie poate să scrie cineva să înțeleagă toți, grăind un lucru, unii într-un chip, alții într-alt chip... Bine știm că cuvintele trebuie să fie ca banii, că banii aceea sînt buni carii îmbla în toate țările, așa și cuvintele acelea sînt

bune carele le înțeleg toți. Noi drept aceea ne-am silit, den cât am putut să izvodim așa cum să înțeleagă toți, iară să nu vor înțeleage toți nu-i de vina noastră, ce-i de vina celuia ce-au răsfiat rumânii printr-alte țări, de și-au mestecat cuvintele cu alte limbi, de nu grăiesc toți într-un chip.

Din *Noul Testament*, Bălgrad, 1648

Noul Testament tipărit
la Alba Iulia în 1648

Grigore URECHE

Letopisețul Țării Moldovei

Așijderea și limba noastră den multe limbi iaste adunată și ni-i amestecat graiul nostru cu a vecinilor de prinprejur, măcar că de la Râm ne tragem, și cu ale lor cuvinte ni-s amestecate. Cum spune și la predosloviia letopisețului celui moldovenescu de toate pre rânduri: ce fiindu țara mai de apoi ca la slobozie, de prinprejur venindu și descălecându, din limbile lor s-au amestecat a noastră: de la râmleni, ce le zicem latină, *pâine*, ei zic *panis*, *car-*

ne, ei zic *caro*; *găina*, ei zic *gallina*, *muiarea*, *mulier*, *fâmeia*, *femina*; *părinte*, *pater*; *al nostru*, *noster* și altile multe den limba latinească, că de ne-am socoti pre amăruntul, toate cuvintele le-am înțelege. Așijderea și de la frânci: noi zicem *cal*, ei zic *caval*; de la greci: *strafid*, ei zic *stafida*; de la leși *prag*, ei zic *prog*; de la turci, *m-am căsătorit*, de la sârbi *cracatiță* și altele multe ca acestea den toate limbile, carile nu le putem să le însemnăm toate...

Din *Letopisețul Țării Moldovei*,
Litera, Chișinău, 2006

КЪНД СЯЦАШЕЗЛ

Лѣтоу воуѣнѣ ꙗко а҃р҃хана҃с р҃омниѣ на Г҃лауѣ 1088

Змѣ - Змѣр҃а҃рѣ ꙗко - Змѣ

Лѣтоу воуѣнѣ ꙗко а҃р҃хана҃с р҃омниѣ на Г҃лауѣ 1088
на Г҃лауѣ, ꙗко а҃р҃хана҃с р҃омниѣ ꙗко а҃р҃хана҃с р҃омниѣ ꙗко а҃р҃хана҃с р҃омниѣ